

(1) ספר ויקרא פרק יב

(ו) ובמלאות ימי טהרה לכן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה וכן יונה או תר לחטאת אל פתח אהל מועד אל הכהן:
(ז) והקריבו לפני ידוד וכפר עליה וטהרה מקור דמיה זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה:

(2) ספר החנוך:

משרשי המצוה, כדי שתתעורר מתוך הפעולה לתת הודאה לאל ברוך הוא, שהצילה מחבלי יולדת שהוא דבר נס.

(3) אבן עזרא על ויקרא פרק יב פסוק ו

ויש אומרים שטעם הכבש לעולה שמא עלתה שום מחשבה על רוחה בשעת לדתה מרוב הצער. חטאת שמא דברה בפיה:

(4) רמב"ן על ויקרא פרק יב פסוק ז

והקריבו לפני ה' וכפר עליה וטהרה ממקור דמיה יאמר שתקריב כופר נפשה לפני ה' שתטהר ממקור דמיה, כי האשה בלדתה תהיה לה מעין נרפס ומקור משחת, ואחרי עמדה בימי הנקיון, או בימי יצירת הולד לזכר או לנקבה, תביא כופר נפשה שיעמוד מקורה ושתטהר, כי השם יתעלה רופא כל בשר ומפליא לעשות:

(5) ורבותינו אמרו (נדה לא:): בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת לא אזקק עוד לבעלי - ועיקר הכונה בזה, כי בעבור שהיא נשבעת מתוך הצער, ואין השבועה ראויה להתקיים מפני היותה משועבדת לבעלה, רצתה התורה לכפר לה מעלות רוחה ומחשבות השם יתברך עמוקות ורחמיו מרובים, שהוא רוצה להצדיק בריותיו:

(10) רבינו בחיי על ויקרא פרק יב פסוק ז

וכפר עליה - אין לשון כפרה נופל כי אם על החטא, ולפיכך קרבן זה של יולדת מחודש כקרבן הנזיר, כי מה חטאה בזמן הלידה שתצריכנה התורה קרבן, ואם זה הקרבן הוא על שבאה בסכנה ונצלה מהמיתה, היה ראוי לה שתביא תודה, ולמה תביא עולה וחטאת:

(11) ויתכן לפרש שאין הקרבן הזה מצד חטא של עצמה רק מצד אמה שהיא היתה אם כל חי, כי לולא החטא שהוא היה האדם מוליד עם אשתו שלא בדרך תאוה וחשק אלא בדרך הטבע הגמור, כטבע האילן המוציא פירותיו בכל שנה שלא בתאוה, והיולדת הזו כאמה בתה במעשה החטא, כי הענפים הם מקולקלים בקלקול השורש, ועל כן יצריכנה הכתוב קרבן לכפר על החטא הקדמוני, שכן נצטווה בסבת אותו החטא על שלש מצות, והן נדה וחלה והדלקת הנר. ולפי שהחטא ההוא היה תחלה במחשבה ואח"כ במעשה ומפני זה הזכיר בקרבן יולדת אחד לעולה ואחד לחטאת, כנגד חטא המחשבה וחטא המעשה, ומפני זה הקדים עולה לחטאת, מה שאין כן בשאר הקרבנות שהחטאת קודמת לעולה בכולן

(12) אברבנאל על ויקרא פרק יב פסוק ז

ובמלאות ימי טהרה לכן או לבת תביא כבש בן שנתו וגו'. יאמר שכאשר ימלאו ימי טהרתה תביא היולדת קרבן והוא כבש בן שנתו לעולה וכן יונה או תור לחטאת. ואמנם למה חייבה קרבן עולה וזכר אותו ראשון ואח"כ החטאת. ומה החטא שחטאת היולדת שעליו נאמר וכפר עליה. והז"ל אמרו שתמיד נקרכת החטאת קודם העולה עם היות שהכתוב זכר ראשונה העולה. ואמרו שהיתה החטאת והכפרה מפני שבשעה שעומדת לילד קופצת ונשבע' שלא תזקק לבעלה ובעבור שנשבעה מתוך הצער ואין השבועה ראויה להתקיי' מפני היותה משועבדת לבעלה לכן רצתה התור' לכפר לה מהעולה על רוחה.

(13) אבל הנראה כפי הפשט הוא שהיולדת במלאות ימי טהרה היתה מביאה בבואה אל מקדש השם קרבן עולה כדי להדבק ליוצרה אשר עשה עמה להפליא בהצלתה מצער וסכנת הלידה. ומפני שאין אדם שעובר עליו צרה וצוקה בעולם הזה אם לא יחטא ויסלף דרכו באולתו. וכארז"ל (שבת נ"ה) אין יסורין בלא עון והיולדת סבלה צרה וסכנה בהיותה על האבנים לכן היתה מקריבה ג"כ חטאת אבל היתה העולה בראשונה להתקרב ולהתדבק בה אל האלהים ולכך היה קרבנו כבש בן שנתו ואם היה בה עון שלא ידעה היתה מביאה חטאת על כפרתה.

(14) הנה אם כן היתה העולה בתחלה יען תבא על הכונה הראשון' להדבק אל השם והחטאת היה לכפר עליה איזה עון שחטאה ונעלם ממנה. ולשניהם אמר הכתוב תביא כבש בן שנתו לעולה וכן יונה או תור לחטאת אל פתח אהל מועד אל הכהן. וחזר ואמר על שניהם אם על העולה שזכר והקריבו לפני ה' כי היתה ההקרב' תכלית העולה. ועל החטאת אמר וכפר עליה. ואמר וטהרה ממקור דמיה שהכהן יאמר לה שהיא טהורה ומכאן ואילך בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא כי היא לא תטהר לאכול בקדש עד שיצא מפי הכהן שהיא טהורה ממקור דמיה רוצה לומר מהדמים שהיו יוצאים ממקורה שהרצון במקור רחם האשה והותרה במה שפירשתי בזה השאלה הד':

15) רב ש ר הירש ויקרא פרק יב פסוק ו

כי תזריע. "זרע" - הוראתו הראשונה היא לזרע הצמח, ומכאן "עשב מזריע". "הזריע זרע" מציין את פעילות הצמח - היוצר את הזרע לצורך קיום המין. לשון "זרע" שהועברה לאדם היא הביטוי הרגיל לצאצאים, המקיימים את מין האדם. לשון "תזריע" מצויה עוד רק בבראשית א, יא - יב; היא מציינת שם את פעילות הצמח לצורך קיום המין, ואילו כאן היא מציינת את פעילות האם ליצירת זרע האדם; פעילות זו נתפסת אפוא בבחינה הגופנית גרידא של התהליך הפיזיולוגי. ונמצא, שעצם הביטוי הזה מבטא את משמעות הטומאה הנידונה כאן.

16) המעשה הנעלה והאציל - שכל עתיד מין האדם תלוי בו, וכל יצירת הנשיות תמצא בו את תכליתה - הוא מעשה האם לצורך האדם המתהווה; אך אין זה אלא מעשה גופני גרידא. האדם נוצר, גדל ומתהווה כדרכו של צמח. והמושג הנהדר של האם, ש"נכמרו רחמיה על בנה" - מזכיר גם את התהליך הגופני גרידא של התהוותו בחוסר חירות ("אם" = "אם" - על פי בראשית ג, כ). משום כך חירותו המוסרית של האדם שנתהווה חייבת לבוא על ביטויה דווקא כאן.

17) כי הנה האם נכנעה זה עתה - מתוך סבילות וייסורים - לכוח הפיזי של חוקי הטבע; וזאת - בעיצומו של התהליך הנעלה, שהוא תמצית כל ייעודה עלי אדמות. משום כך עליה לרענן עתה את תודעת ייעודה המוסרי; רק משתם הרושם החושני הזה, תחזור אל המקדש מתוך נדר של קרבן; בחירות מוסרית תקיים את ייעודה כאשה וכאם - על כל שעותיו הקשות, רבות הייסורין: